

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Razumijevanje *digitalnog nasilja*

Centar za
građansko
obrazovanje | Centre
for Civic
Education

SHARE
FOUNDATION

AGENCIJA ZA
AUDIOVIZUELNE
MEDijske USLUGE

Razumijevanje *digitalnog nasilja*

Izdavač:

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Autor:

Branko Džakula

Urednica:

Sara Čabarkapa

Ilustracije:

Dragana Koprivica

Produkcija:

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Ova publikacija dio je projekta *“Zaštita prava i promocija digitalnog građanstva – crnogorski digitalni štit (MDS)”*, koji CGO sprovodi u partnerstvu sa SHARE fondacijom iz Srbije, i u saradnji sa Agencijom za audiovizuelne medijske usluge (AVMU), a uz finansijsku podršku Evropske unije i kofinansiranje Ministarstva za regionalno-investicioni razvoj i saradnju sa NVO.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost CGO-a i autora i ne odražava nužno stavove donatora, partnera i saradnika.

Ova serija objašnjava ključne prijetnje na jednostavan, razumljiv način, pomažući mladima da prepoznaju različite oblike digitalnog nasilja.

Sajber nasilje *i Govor mržnje*

Blokiraj *nasilnika*

Savjet: Ne odgovaraj nasilnicima.

Ako te neko vrijeđa ili ismijava na mreži, **ne ulazi u raspravu** – to je ono što žele. **Blokiraj ih, sačuvaj dokaze** (screenshotuj) i **prijavi** ih platformi. Pričaj s prijateljem ili odraslom osobom kojoj vjeruješ. *Imaš pravo na siguran prostor na internetu – niko nema pravo da te maltretira.*

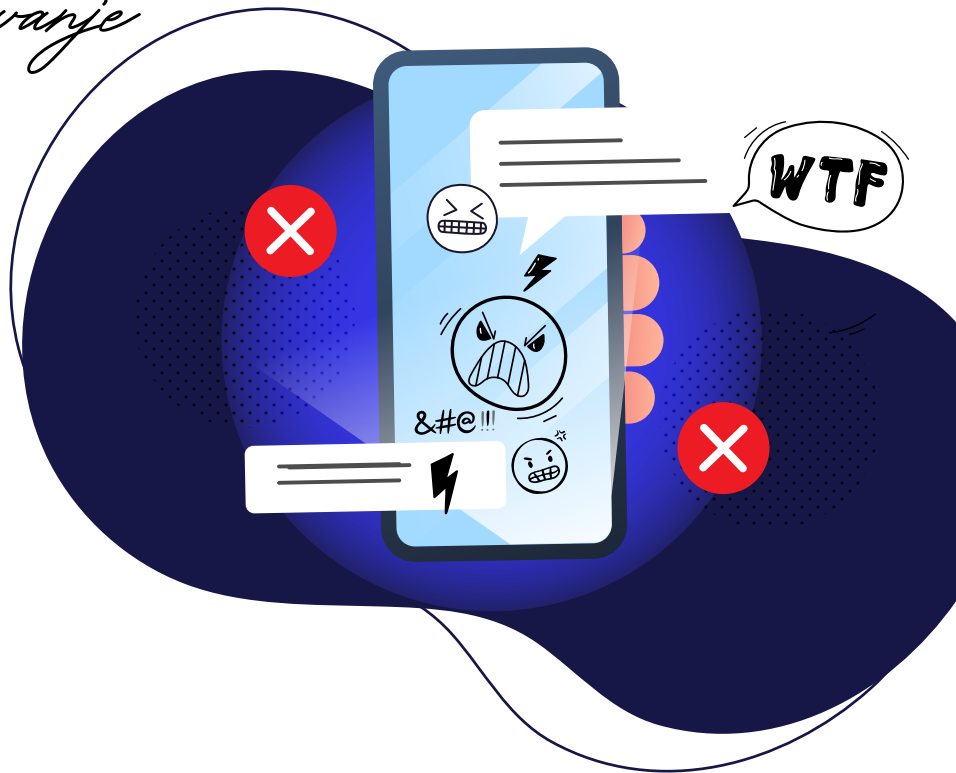

Digitalne prijetnje:

Vodič za prepoznavanje
nasilja na internetu

Je li tvoj inboks pun zlih poruka? Šire li se tračevi o tebi na internetu? To je sajberbuling. Nije šala; to je stvarni oblik nasilja koje može da povrijedi. Imaš pravo na siguran onlajn prostor.

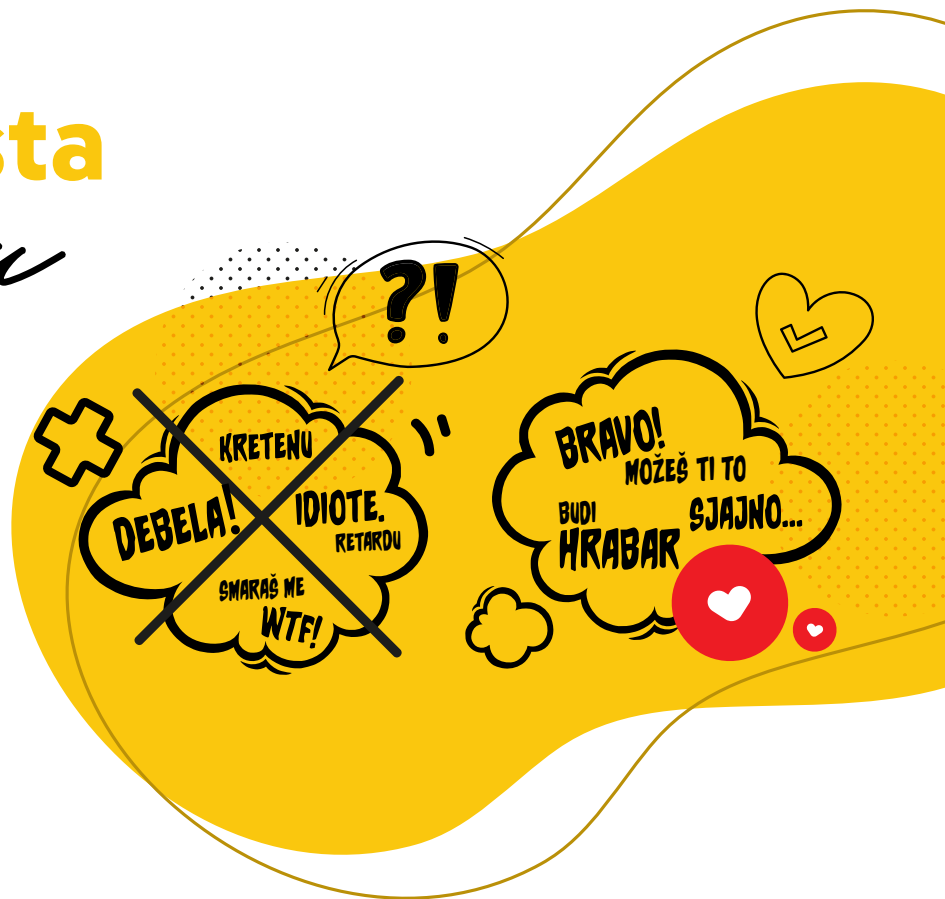
Nema mjesta za mržnju

Savjet: Govor mržnje nije prihvatljiv.

Ako te neko napada zbog onoga što jesi, **ne odgovaraj istom mjerom.** "Ne hrani trola" – ignorisanje im najviše smeta.

Blokiraj i prijavi sadržaj. Pokaži podršku onome ko je napadnut, makar i privatnom porukom. *Imaš pravo da budeš svoj online.*

Sextortion

(seksualna ucjena)

Sextortion:

Ne popuštaj

Savjet: Ako ti neko prijeti da će objaviti tvoje privatne slike ako mu ne pošalješ još – to je **krivično djelo**. **Odmah prekini kontakt, ništa ne šalji, ništa ne plaćaj.**

Sačuvaj poruke i **obрати se odrasloj osobi kojoj vjeruješ**. Prijavi sve nadležnima. Ti nisi kriv. Krivac je onaj ko ucjenjuje.

Doxing

*(objavljanje
ličnih podataka)*

Čuvaj svoje podatke

Savjet: Doxing je kada neko objavi tvoje privatne podatke online da bi te povrijedio ili uplašio. **Ne objavljuj adresu, školu, broj telefona** javno. Postavi privatnost profila. Ako neko objavi tvoje podatke bez tvoje dozvole, **screenshotuj i prijavi platformi** da ih uklone. *Imaš pravo na privatnost – niko nema pravo da te izloži javno.*

Tvoje informacije *nijesu javne.*

"Doxing" je kada neko podijeli tvoje lične podatke na internetu—poput kućne adrese ili privatnih fotografija—kako bi te osramotio ili zastrašio. Ovo je ozbiljna prijetnja tvojoj sigurnosti i privatnosti.

**Online
namamljivanje**
(grooming)

Vjeruj svom osjećaju

Savjet: Grooming je kada se neko pravi da ti je prijatelj da bi kasnije iskoristio tvoje povjerenje. Ako neko traži tajne, gole slike ili predlaže susret – **prepoznaj znakove**. Ako ti nešto ne djeluje u redu, **prekini kontakt**, **blokiraj osobu**, i **reci odrasloj osobi kojoj vjeruješ**. Pravi prijatelji poštuju tvoje granice.

Lažno
predstavljanje

Prepoznaj *lažnjak*

Savjet: Ako neko pravi **lažni profil** sa **tvojim imenom ili slikama**, ili se neko **predstavlja kao tvoj prijatelj** da bi te prevario, **to je ozbiljno. Ne dijeli lozinke**, čak ni s prijateljima. Ako vidiš da neko koristi tvoj identitet ili pravi lažni profil – **prijavi to odmah platformi**. *Tvoj online identitet pripada tebi – niko nema pravo da se pretvara da si ti.*

Lažni ja. *Stvarna opasnost.*

Neko se pretvara da si ti na internetu? Pravljenje lažnog profila ili preuzimanje tvog naloga za objavljivanje zlonamjernog sadržaja naziva se lažno predstavljanje. To je krivično djelo. Ne dozvoli im da ti ukradu digitalni identitet.

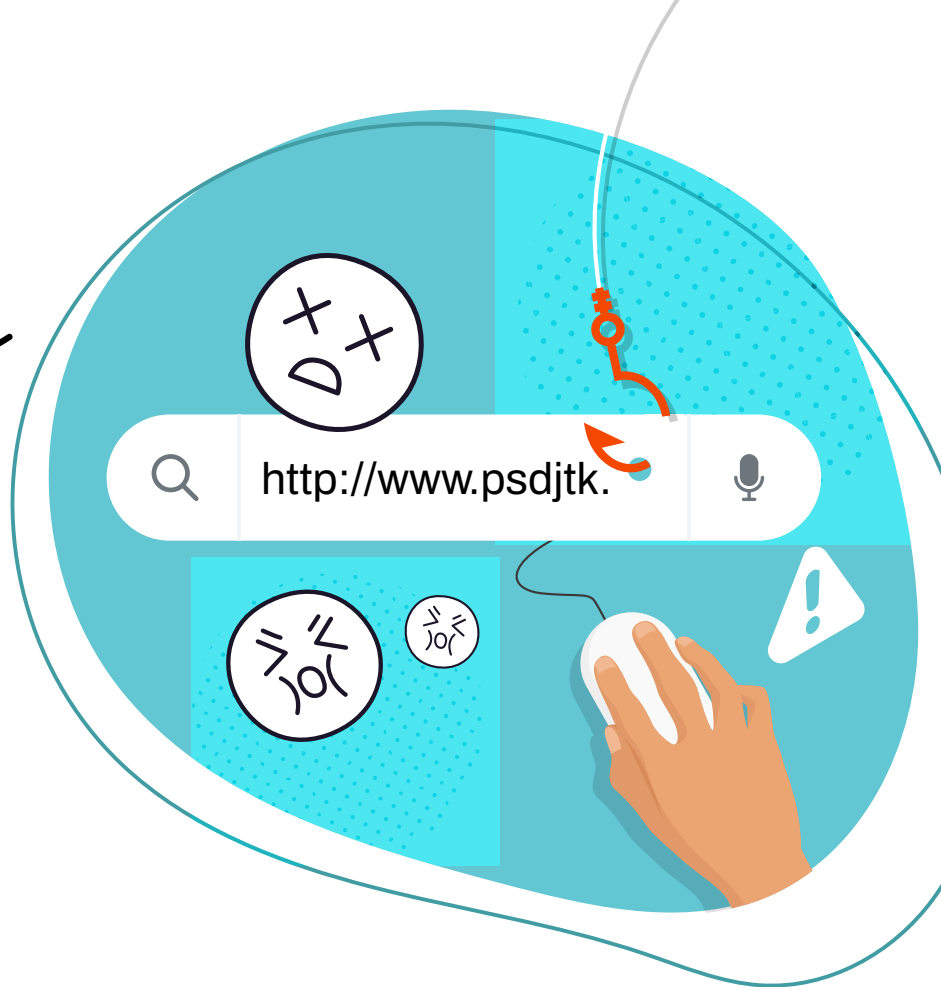
Phishing

*(prevare putem
lažnih poruka)*

Razmisli *prije klika*

Savjet: Phishing je kada te prevaranti pokušaju prevariti da im daš **lozinku ili podatke**, predstavljajući se kao banka, platforma ili čak prijatelj. Ako ti poruka izgleda čudno, **ne klikći na link. Ne šalji lozinke ni kodove preko poruka.** Kad si u dilemi, **idi direktno na aplikaciju ili sajt** – ne koristi sumnjive linkove. *Tvoje podatke trebaš čuvati – nijedna poruka nije hitnija od tvoje bezbjednosti.*

Povreda *privatnosti*

Tvoja privatnost, *Tvoja pravila*

Savjet: Koristi **jake lozinke** i **podešavanja privatnosti** da kontrolišeš ko vidi tvoj sadržaj. **Ne objavljuj lične podatke javno.** Ako ti neka aplikacija traži previše informacija, **reci "ne"**. I zapamti – **imaš pravo da kažeš "ne"** ako ti neko traži telefon, šifru ili da dijeliš nešto privatno. *Tvoja privatnost je tvoja moć.*

Podigni bezbjednost *na viši nivo.*

Otežaj hakerima i nasilnicima pristup svojim nalogima. Koristi jake lozinke s kombinacijom brojeva, simbola i slova. Uključi podešavanja privatnosti. Tvoji podaci su tvoji.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Zaštiti svoje *digitalno ja*

Centar za
građansko
obrazovanje | Centre
for Civic
Education

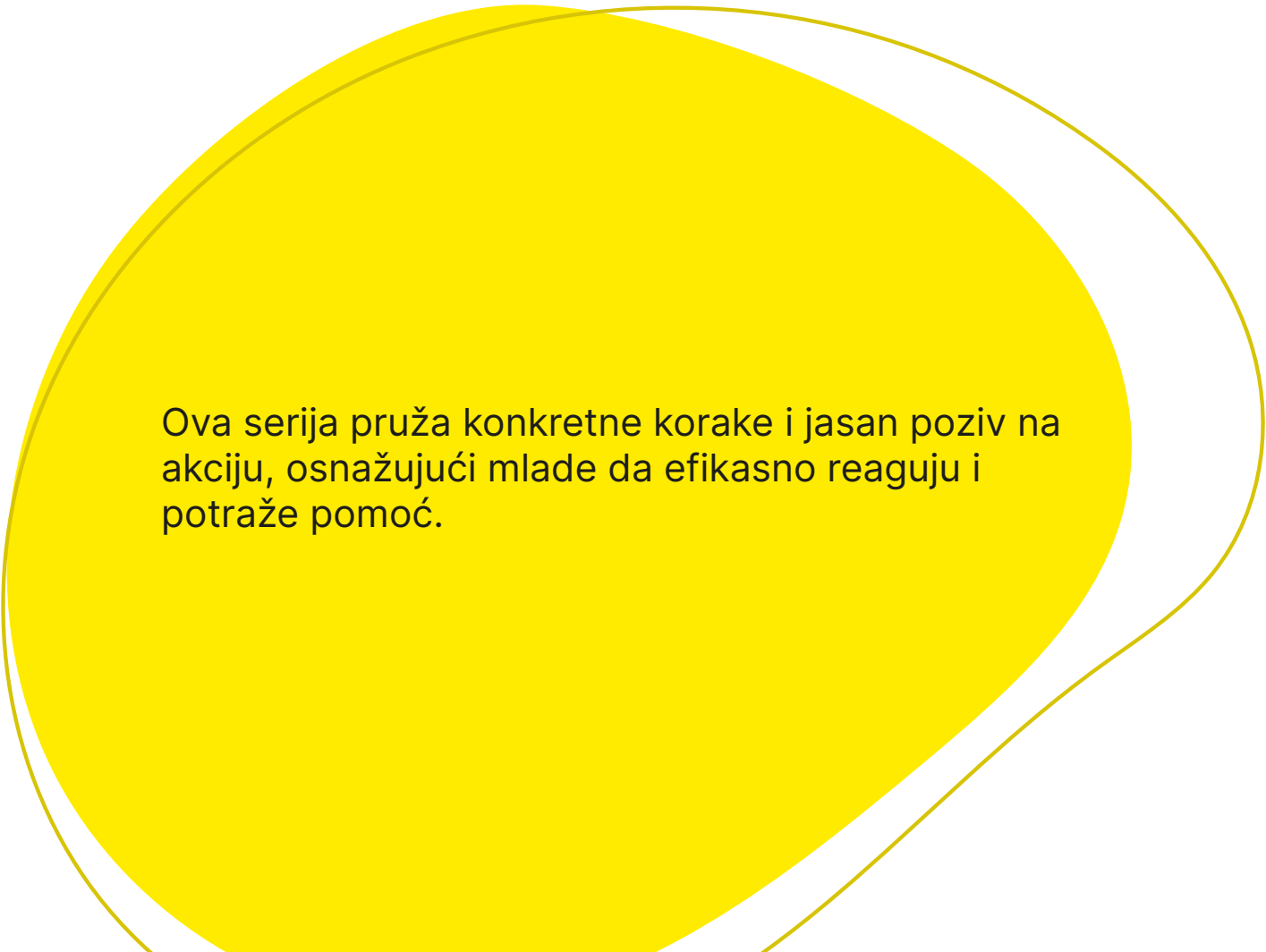
SHARE
FOUNDATION

Ministvo
obrazovanja, nauke i
tehnološkog razvoja
Republike Srbije

AGENCIJA ZA
AUDIOVIZUELNE
MEDijske USLUGE

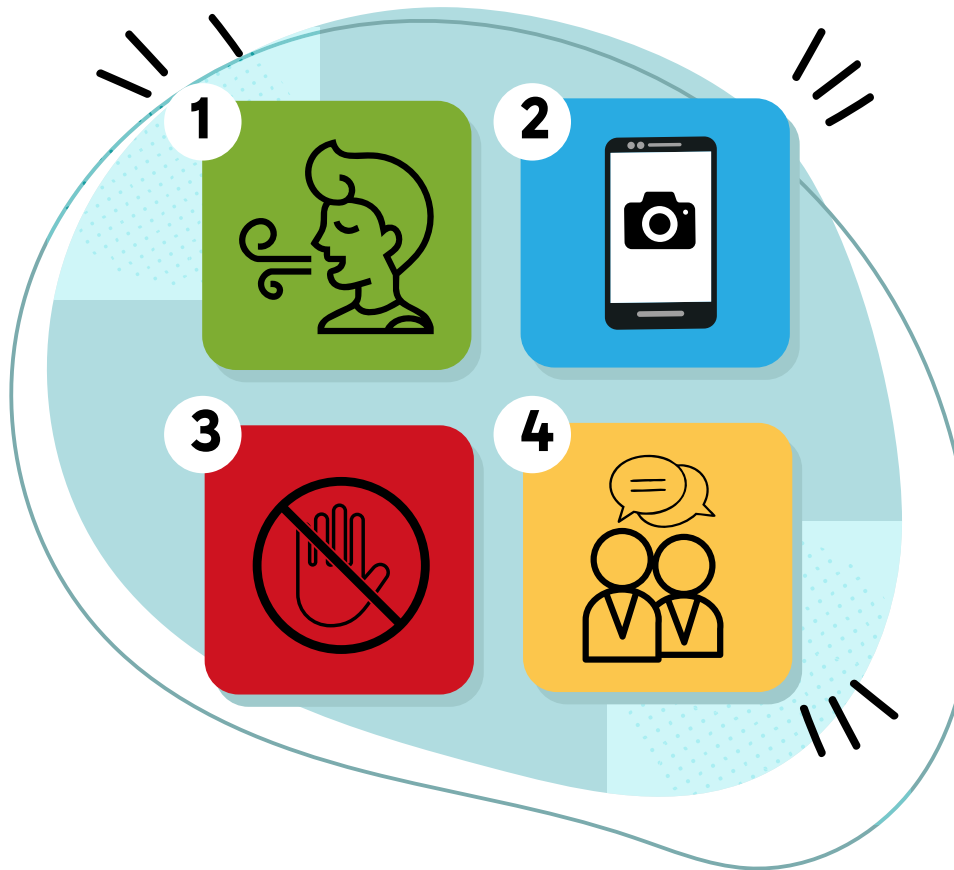

Ova serija pruža konkretne korake i jasan poziv na akciju, osnažujući mlade da efikasno reaguju i potraže pomoć.

Uzvrati udarac

Ako se nađeš na meti digitalnog nasilja, zapamti ova četiri koraka: **Smiri se.** Ne paniči i ne uzvraćaj. **Sačuvaj dokaze.** Sačuvaj dokaze za kasnije. **Stopiraj.** Blokiraj osobu i prijavi sadržaj. **Zatraži podršku.** Razgovaraj s odraslom osobom kojoj vjeruješ.

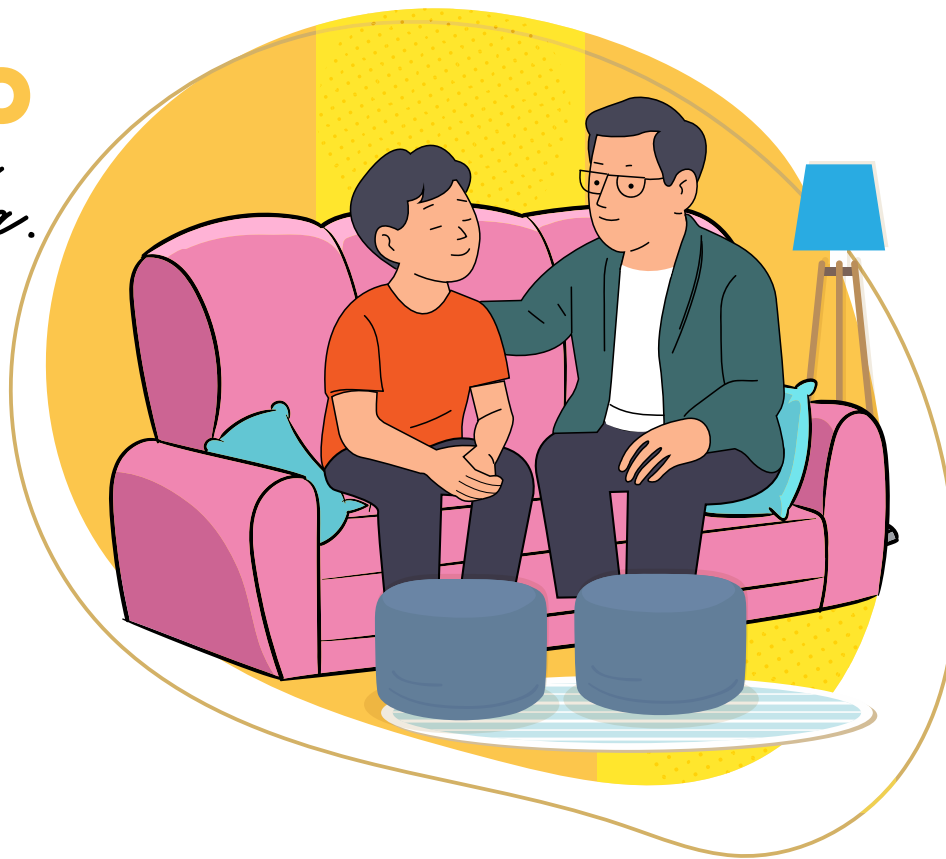

Ne moraš to

da radiš sam/a.

Osjećaš se preplavljeno? Tražiti pomoć nije znak slabosti. To je znak snage. Razgovaraj s odraslom osobom kojoj vjeruješ—roditeljem, nastavnikom ili školskim savjetnikom—i reci im što se dešava. Oni ti mogu pomoći da pronađeš rješenje.

Tu smo da pomognemo.

Uvijek.

Za besplatnu, povjerljivu i anonimnu podršku, obrati se Nacionalnoj dječjoj liniji. Možeš razgovarati o bilo čemu. Pozovi 116 111 ili ih kontaktiraj putem njihove veb stranice, mejla, Fejsbuka ili Instagrama.

Budi dobar/dobra

online prijateljica.

Ne budi samo korisnik/korisnica. Budi dobar/dobra prijatelj/ica na internetu. Suprotstavi se nasilju, ukaži na loše ponašanje i ne dijeli glasine koje bole. Tvoja podrška može napraviti ogromnu razliku za prijatelja/icu.

